

УДК 349. 2 (477)

Ірина Дмитрівна КАЗАНЧУК,

доцент кафедри адміністративного права і процесу факультету №3
Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4269-2749>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ СТАНУ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Процес реалізації плану дій «Україна – Європейський Союз», вимог Указу Президента України від 12 січня 2015 року № 5 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (1), впровадження європейських принципів в діяльність органів публічного адміністрування актуалізували необхідність створення ефективної системи громадського управління сферою охорони навколишнього природного середовища. У Стратегії інтеграції України до членства в Європейському Союзі основним напрямком забезпечення розвитку громадської активності визнано «визначення процедур щодо доступу до інформації про навколишнє середовище, участь громадськості, включаючи імплементацію Орхуської Конвенції, зокрема, шляхом визначення структур і процедур для забезпечення прийнятного рівня обслуговування бажаючих мати доступ до інформації (2)». При цьому розвиток інформаційних мереж і технологій отримання даних посприяли високому рівні очікувань громадян на доступ до інформації про стан довкілля, існуючі екологічні загрози для безпечної життєдіяльності в електронному вигляді.

На сьогодні, незважаючи на перманентне адаптування адміністративного законодавства України до норм права Європейського Союзу, процес доступу громадськості до інформації з природоохоронних питань, організація діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування із надання населенню адміністративних послуг стосовно стану охорони навколишнього природного середовища, як і їх якості залишаються ще на низькому рівні. Зокрема, адміністративне законодавство України в природоохоронній сфері лише частково відповідає вимогам Директиви 2003/4/ЄС від 28. 01. 2003 року в частині надання публічної інформації природоохоронного характеру (3, с. 3).

Недосконалість правового забезпечення доступу громадськості до екологічної інформації знайшла свій прояв у неузгодженості діючих нормативно-правових актів, відсутності механізмів належного

інформування громадськості про стан довкілля, участі громадськості у прийнятті рішень, що стосуються навколишнього середовища. Усі ці фактори негативно впливають не тільки на ефективність природоохоронної діяльності, але й знижують рівень професійної підготовки працівників природоохоронних органів.

З метою впровадження міжнародних зобов'язань України, передбачених Конвенцією про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються постала необхідність у розробці загальнодержавної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів. У цьому контексті щодо вирішення проблеми з наданням громадянам вільного доступу до інформації про стан довкілля в електронному вигляді Уряд України в листопаді 2018 року схвалив Концепцію створення Загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля» (4) – для надання громадянам вільного доступу до інформації про стан довкілля та екологічні ризики/загрози для безпечної життєдіяльності; модернізації державного управління та цифровізації процесу надання адміністративних послуг у сфері охорони навколишнього природного середовища у рамках комплексного впровадження механізмів електронного урядування та інформатизації органів державної влади і органів місцевого самоврядування (5, с. 194) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів. Нажаль, виконання її положень як і виконання вимог розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649 «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» на практиці йде досить повільно, адже відповідними уповноваженими органами не до кінця розуміється важливість розвитку системи електронних послуг в Україні.

Таким чином, пріоритетними напрямками у вирішенні завдань щодо удосколення нормативно-правового забезпечення участі громадськості у прийнятті рішень, що стосуються стану охорони навколишнього природного середовища в умовах розвитку процесу євроінтеграції України визначимо:

1) внесення змін і доповнень до таких нормативно-правових актів України, як Закони України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», в яких юридично слід закріпити визначення «екологічної (природоохоронної) інформації», порядок і строки її оприлюднення, перелік контролюючих суб'єктів (органів), а також порядок притягнення до відповідальності за порушення права громадян на доступ до такої інформації, неможливості відмови у відповіді на запит тощо. Потребою часу є розробка в новій редакції Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», приведення його положень у відповідність з європейським законодавством;

2) розробка правових і організаційних механізмів щодо створення державної системи екологічної освіти, виховання та інформування, за допомогою якої забезпечувався б належний і прийнятний доступ до інформації з природоохоронних питань, ефективного впровадження новітніх інформаційних технологій (каналів) щодо оприлюднення такої інформації;

3) визначення та закріплення на законодавчому рівні чітких критеріїв і принципів залучення громадськості до природоохоронної діяльності, прийняття рішень, що стосуються природоохоронної сфери, з одночасним забезпеченням належного рівня системи моніторингу стану навколишнього середовища;

4) розвиток електронного урядування на рівні регіонів з метою підвищення якості адміністративних послуг шляхом: створення Порталу адміністративних послуг та державних екологічних реєстрів з електронними сервісами приймання документів для отримання адміністративної послуги, надання суб'єктам звернення пакетів вихідних документів, консультування з питань адміністративних послуг у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки; доступу до публічної частини екологічних реєстрів; розвитку системи безоплатної допомоги; зміцнення незалежності судів як базових умов реалізації права на доступ до правосуддя;

5) встановлення адміністративної відповідальності та порядку притягнення (внесення відповідних доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення) органів публічного адміністрування за надання неправдивої звітності/інформації/даних або ж ненадання інформації про стан довкілля до Загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля».

Список бібліографічних посилань:

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. *Урядовий кур'єр* від 15. 01. 2015. №6.

2. Украина – Европейский Союз: Собрание международных договоров и других документов (1991-2014). К.: ЮСТІНІАН, 2015. С. 608.

3. Бесчастний В. Окремі питання вдосконалення адміністративного законодавства України у напрямі гармонізації зі стандартами та вихідними засадами права Європейського Союзу. *Віче*. 2011. № 10. С. 2-5.

4. Про схвалення Концепції створення загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 листопада 2018 р. № 825-р. *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-stvorenniya-zagalnoderzhavnoyi-avtomatizovanoyi-sistemi-vidkrite-dovkilliya> (дата звернення 07. 03. 2019)

5. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. С. 446.

УДК 342. 922

Ольга Олексіївна КОСИЦЯ,

доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності
факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5781-780X>

ЗАОХОЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ВИКРИВАННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Статтею 53 Закону «Про запобігання корупції» (1) передбачається державний захист викривачів – осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції. Проте нормами вказаного закону не передбачено створення умов для стимулювання викривання правопорушень та не встановлено можливості отримання за це винагороди. Вважається, що громадяни можуть стати більш зацікавленими у викриванні правопорушень, свідками чи учасниками яких вони стали, якщо стимулювати їх діяльність певними заохоченнями.

Як свідчить світова практика, заохочення правомірної поведінки громадян досить ефективно використовується в ряді розвинених країн світу, таких як США, Японія, Німеччина, Швеція та ін. Заохочення сприяє проявам інтересу до здійснення відповідних дій, отримання матеріального, морального та іншого схвалення (2, с. 139).

Різноманітні аспекти впровадження в національне правове поле інституту викривачів є предметом науково-правових досліджень таких вітчизняних науковців, як В. І. Бенедик, М. В. Буроменський, В. М. Гвоздецький, З. А. Загиней, О. О. Костенко, О. В. Нестеренко, В. В. Плиска, О. В. Сердюк, О. Ю. Шостко, І. І. Яцківа та ін. Однак серед фахівців в означеного напрямку дискусійним є питання необхідності заохочення викривачів як можливого засобу стимулювання викривання правопорушень (в першу чергу корупційних).

Дослідник В. В. Плиска справедливо наголошує, що інститут заохочення повинен ґрунтуватися на чітких нормах права, оскільки нечіткість нормативного регулювання цього інституту може призвести до зловживання ним, наприклад, він може стати механізмом політичного переслідування конкретного державного службовця. Тому, слід ввести також відповідальність за недостовірні відомості «лжеінформаторів», а виплату винагороди за надану інформацію здійснювати лише з дня набуття законної сили рішенням суду у відповідній справі (3, с. 111).